Ministerie van Asiel en Migratie

MINISTER PERSOONLIJK
t.a.v. de Minister van Asiel en Migratie

Directoraat-Generaal Migratie
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20011
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Beslisnota bij Kamerbrief landenbeleid Azerbeidzjan

Datum
16 oktober 2024

Onze referentie
5842148

Bijlage(n)
3

1. Aanleiding

Op 5 juni 2024 is het algemeen ambtsbericht (AAB) Azerbeidzjan gepubliceerd (bijlage 1). Het AAB doet verslag van de periode van september 2021 tot en met april 2024.

Het huidige landgebonden asielbeleid dateert van 2021. Er wordt op basis van het meest recente AAB aanleiding gezien om het landgebonden asielbeleid Azerbeidzjan op één punt aan te passen.

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd het expliciete vlucht- en vestigingsalternatief voor personen die behoren tot de Azeri bevolkingsgroep uit Nagorno-Karabach in het hoofdgebied van Azerbeidzjan te laten vervallen, omdat het achterhaald is, gelet op de actuele ontwikkelingen rond Nagorno-Karabach.

Daarnaast zal in het nieuwe landenbeleid de terminologie in lijn worden gebracht met de terminologie die in andere delen van de vreemdelingencirculaire wordt gehanteerd.

U wordt geadviseerd in te stemmen met de korte brief aan de Tweede Kamer over de beperkte beleidswijziging.

3. Kernpunten

- Uit het AAB kan worden opgemaakt dat over de betreffende verslagperiode in algemene zin weinig is gewijzigd in de veiligheidssituatie ten opzichte van het vorige verschenen AAB van september 2021.
- De belangrijkste ontwikkeling in de verslagperiode is de escalatie van de crisis rondom Nagorno-Karabach en de omliggende districten in september 2023. In oktober 2023 is deze crisis teneinde gekomen.
- Er zijn geen wijzigingen ten aanzien van de wijze waarop personen die behoren tot de Armeense bevolkingsgroep, LHBTIQ+ personen en personen die actief zijn in de politiek, journalistiek, of op het gebied van mensenrechten worden behandeld.

4. Toelichting

4.1. Huidig asielbeleid

Het landgebonden asielbeleid Azerbeidzjan is beschreven in deel C7/5 van de

Vreemdelingencirculaire. Alle zaken worden door de IND op basis van individuele omstandigheden beoordeeld. In het huidige asielbeleid worden vreemdelingen die actief zijn in de politiek, journalistiek, of op het gebied van mensenrechten als risicoprofiel aangemerkt.

Daarnaast is in het huidige landenbeleid opgenomen dat het voor de volgende categorieën vreemdelingen niet mogelijk is om bescherming van de autoriteiten of internationale organisaties te krijgen:

- Vreemdelingen die behoren tot de Armeense bevolkingsgroep;
- LHBTIQ+;
- Vreemdelingen die actief zijn in de politiek, journalistiek, of op het gebied van mensenrechten.

Tevens neemt de IND in ieder geval aan dat een vlucht- of vestigingsalternatief aanwezig is in het hoofdgebied van Azerbeidzjan voor de vreemdeling die behoort tot de Azeri bevolkingsgroep afkomstig uit Nagorno Karabach.

Voorts is in het landenbeleid ten aanzien van adequate opvang voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen opgenomen dat algemene opvangvoorzieningen in Azerbeidzjan niet beschikbaar en/of toereikend zijn en de autoriteiten geen zorg dragen voor de opvang. Ondanks dat uitgangspunt kan in een voorkomend geval – na onderzoek – beschikbaarheid van adequate opvang worden vastgesteld en gerealiseerd.

4.2. Achtergrond

4.2.1. Politieke situatie in Azerbeidzjan

In de Republiek Azerbeidzjan ligt het zwaartepunt van de macht bij het presidentiële apparaat. President Ilham Aliyev regeert het land sinds 31 oktober 2003. In februari 2024 werd Aliyev herkozen en begon hij aan zijn vijfde ambtstermijn. Aanvankelijk waren de verkiezingen gepland voor 2025, maar deze waren door Aliyev vervroegd naar februari 2024. Na zijn inauguratie in 2024 stelde hij Ali Asadov opnieuw aan als premier. Asadov vervulde deze functie sinds oktober 2019. Op twee personen na keerden alle kabinetsleden in februari 2024 terug op hun oude post. In de Democratie-index 2023 van het Britse weekblad The Economist stond Azerbaijan op plek 130 van 167. Daarmee behoorde het tot de categorie landen met een autoritair bestuur.

Azerbeidzjan kent een meerpartijenstelsel. De regeringspartij Nieuw Azerbeidzjan Partij (NAP) van de president is veruit de grootste partij in het parlement. In de Nationale Vergadering heeft NAP de absolute meerderheid. Deze regeringspartij stond geheel in dienst van haar voorzitter, president Aliyev. Naast NAP hebben meerdere oppositiepartijen zetels in het parlement en ook zitten er niet-partijgebonden parlementsleden in het parlement. Ook parlementsleden van de oppositie en niet partijgebonden parlementsleden steunen doorgaans de regering.

4.2.2. Veiligheidssituatie

De crisis rondom Nagorno-Karabach en de omliggende districten is, na de publicatie van het vorige ambtsbericht, in september 2023 opnieuw opgelaaid en vervolgens in oktober 2023 teneinde gekomen.

4.2.3. Achtergrond conflict rondom Nagorno-Karabach

Dit gebied was sinds 1991 internationaal erkend als deel van Azerbeidzjan. Na de Eerste Karabach-oorlog (1988-1994) verloren de Azerbeidzjaanse autoriteiten controle over dit gebied. De Armeense bevolking in dit gebied riep een onafhankelijke republiek uit en zocht aansluiting bij de Republiek Armenië. Hoewel

de internationale gemeenschap deze zelfverklaarde republiek niet erkende, gedroeg deze zich de facto als een onafhankelijke republiek.
Tijdens de Tweede Karabach-oorlog van 2020 veroverde het Azerbeidzjaanse leger de nabijgelegen districten en een deel van de regio Nagorno-Karabach. De oorlog vond tussen 27 september en 10 november 2020 plaats.

4.2.4. Meest recente ontwikkelingen in het conflict rondom Nagorno-Karabach
Na de Tweede Karabach-oorlog van 2020 vonden meerdere keren militaire escalaties plaats en beschuldigden Azerbeidzjan en Armenië elkaar voortdurend van het schenden van de staakt-het-vuren-overeenkomst van 10 november 2020.

In de middag van 19 september 2023 verklaarde het Azerbeidzjaanse ministerie van Defensie dat het een 'antiterroristische' operatie uitvoerde op militaire doelen in de regio Karabach. Azerbeidzjaanse militairen namen verschillende strategisch gelegen posities en plaatsen in de regio Karabach in. Op 20 september 2023 ging een staakt-het-vuren in. Daarbij kwamen de strijdende partijen overeen dat de Armeense zelfverdedigingstroepen in de regio Karabach zich volledig ontwapenden en hun posities verlieten. Hiermee herstelde Azerbeidzjan de volledige controle over Nagorno-Karabach en de omliggende districten. Tussen 20 september 2023 en 1 oktober 2023 verlieten vrijwel alle personen van Armeense etniciteit die in dit gebied woonachtig waren, dit gebied. Zij vertrokken naar Armenië. Sinds 20 september 2023 zijn er dan ook geen gevechtshandelingen meer voorgekomen in Nagorno-Karabach en de omliggende districten. Op 2 oktober 2023 had de Azerbeidzjaanse politie de volledige controle over het gebied. Hiermee kwam er een einde aan de crisis in Nagorno-Karabach. In februari 2024 verbleven nog slechts circa 20 personen van Armeense etniciteit in dit gebied.

4.3. Beleidsadviezen

4.3.1. Het vlucht- en vestigingsalternatief voor personen die behoren tot de Azeri bevolkingsgroep uit Nagorno-Karabach in het hoofdgebied van Azerbeidzjan
U wordt geadviseerd het vlucht- en vestigingsalternatief voor personen die behoren tot de Azeri bevolkingsgroep uit Nagorno-Karabach in het hoofdgebied van Azerbeidzjan te schrappen. Zoals hierboven beschreven heeft Azerbeidzjan in oktober 2023 de volledige controle over Nagorno-Karabach en de omliggende districten hersteld. Sommige personen met die behoren tot de Azeri bevolkingsgroep die in de Eerste Karabach-oorlog vluchtten naar het hoofdgebied van Azerbeidzjan keren nu juist terug naar Nagorno-Karabach en de omliggende districten.

Dit vlucht- en vestigingsalternatief is achterhaald, gelet op de actuele ontwikkelingen in de crisis rondom Nagorno-Karabach, en kan daarom worden geschrapt.

4.3.2. Er is geen sprake van willekeurig geweld in de zin van in artikel 15, onder c van de Kwalificatierichtlijn

Er wordt geen 15c beleid gevoerd ten aanzien van Azerbeidzjan. Het advies luidt om dit ongewijzigd te laten en geen 15c beleid te blijven voeren ten aanzien van Azerbeidzjan.

Zoals in onderdeel 3.2.2.2. is beschreven is de gewapende strijd in Nagorno-Karabach beëindigd in september 2023. Er vonden na september 2023 geen gevechtshandeling plaats in Nagorno-Karabach en omliggende regio´s. In oktober 2023 hebben de Azerbeidzjaanse autoriteiten de volledige controle over de regio hersteld. Vrijwel alle personen van Armeense etniciteit, die er woonachtig waren, hadden dit gebied in oktober 2023 verlaten. Het conflict in Nagorno-Karabach en omliggende regio´s is aldus beëindigd. Er is dan ook geen sprake van een

Directoraat-Generaal Migratie
Directie Migratiebeleid
Asiel, Opvang en Terugkeer

Datum
16 oktober 2024

Onze referentie
5842148

internationaal of binnenlands gewapend conflict (noch van willekeurig geweld als gevolg daarvan). Daarom wordt u geadviseerd om het huidige beleid op dit punt te handhaven en geen 15c beleid te voeren ten aanzien van Azerbeidzjan.

4.3.3. Regimecritici
Het advies luidt om het beleid ten aanzien van vreemdelingen die actief zijn in de politiek, journalistiek, of op het gebied van mensenrechten, ongewijzigd te laten.

Personen uit deze groep kregen in de verslagperiode stelselmatig te maken met represailles van de zijde van de Azerbeidzjaanse autoriteiten, vooral voor zover zij significante kritiek uit(t)en op de autoriteiten, waardoor zij in de negatieve belangstelling (zijn) komen te staan. Hierbij valt te denken aan ontslag van werk, intimidatie, cyberaanvallen, mishandeling, arrestatie en administratiefrechtelijke of strafrechtelijke detentie. Vaak gebeurde dit op basis van oneigenlijke argumenten. Er worden in het nieuwste AAB geen positieve ontwikkelingen in de behandeling van deze groep door de Azerbeidjaanse autoriteiten opgemerkt.

Daarom wordt ook geadviseerd om vreemdelingen die actief zijn in de politiek, journalistiek, of op het gebied van mensenrechten als risicoprofiel te blijven hanteren en tevens aan te blijven nemen dat het voor hen niet mogelijk is om bescherming van de autoriteiten of internationale organisaties te krijgen.

Hoewel het advies is om beleid ten aanzien van deze groep ongewijzigd te laten wordt u geadviseerd om enkele tekstuele aanpassingen door te voeren teneinde aansluiting te vinden bij de formuleringen in de rest van de Vc. U wordt geadviseerd het woord ´vreemdelingen´ te veranderen naar het woord ´personen´ zowel in het risicoprofiel als in de categorie voor welke het niet mogelijk is om bescherming van de autoriteiten of internationale organisaties te krijgen. Dit om de aansluiting te behouden bij de formulering van dergelijke groepen in de rest van de Vc.

4.3.4. Armenen
Het advies luidt om het beleid ten aanzien van personen met de Armeense etniciteit ongewijzigd te laten. Het is voor deze groep niet mogelijk om de bescherming van de autoriteiten of internationale organisaties te verkrijgen. De groep bestaat voornamelijk uit mensen die in het hoofdgebied van Azerbeidzjan verblijven. Personen uit deze groep houden in Azerbeidzjan hun Armeense etniciteit zoveel mogelijk verborgen omdat zij worden gediscrimineerd zodra hun etnische achtergrond bekend wordt. Personen met de Armeense etniciteit zijn als zodanig niet herkenbaar in de Azerbeidzjaanse samenleving, alleen al omdat hun namen 'geazerbeidzjaniseerd' zijn. In de Azerbeidzjaanse media, onder politici en onder grote delen van de bevolking is er over het algemeen een negatieve en soms zelfs een met haat doordrongen kijk op alles wat met Armenië te maken heeft.

Zoals reeds aangekaart onder 4.2.4. zijn vrijwel alle mensen met de Armeense etniciteit, die woonachtig waren in en rondom Nagorno-Karabach, kort na de staakt-het-vuren van 20 september 2023 vertrokken naar Armenië. Derhalve is er geen significante groep mensen met de Armeense etniciteit overgebleven in Azerbeidzjan. Daarom wordt op dit moment geen reden gezien om mensen die tot Armeense bevolkingsgroep behoren beleidsmatig als risicoprofiel aan te merken. Uiteraard zal in geval van een vreemdeling uit Azerbeidzjan met de Armeense etniciteit aan de hand van het relaas van de vreemdeling en de landeninformatie altijd individueel beoordeeld worden of er een gegronde vrees voor vervolging bestaat.

Hoewel het advies is om beleid ten aanzien van deze categorie ongewijzigd te

laten wordt u geadviseerd om een tekstuele aanpassing door te voeren teneinde aansluiting te vinden bij de formuleringen in de rest van de Vc. U wordt geadviseerd het woord ´vreemdelingen´ te veranderen naar het woord ´personen´.

4.3.5. LHBTIQ+
Het advies luidt om het beleid ten aanzien van LHBTIQ+ uit Azerbeidzjan ongewijzigd te laten. Het is voor deze groep niet mogelijk om de bescherming van de autoriteiten te verkrijgen. In de positie en wetgeving ten aanzien van LHBTIQ+ is sinds het vorige ambtsbericht geen verandering opgetreden.

4.3.6. Terugkeer
In Azerbeidzjan biedt de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) terugkeerders ondersteuning in het kader van begeleide vrijwillige terugkeer en reintegratie. Ook vindt gedwongen terugkeer plaats vanuit Nederland. De terugkeersamenwerking met Azerbeidzjan is door DTenV in 2024 gekwalificeerd als goed. Dit betekent dat de Azerbeidzjaanse autoriteiten in Nederland voorspoedig meewerken aan Nederlandse verzoeken tot identificatie van Azerbeidzjaanse vreemdelingen en afgifte van laissez-passers voor deze vreemdelingen.

In het AAB is te lezen dat in de laatste jaren enkele Azerbeidzjaanse vreemdelingen die gedwongen zijn uitgezet naar Azerbeidzjan vanuit Duitsland, in Azerbeidzjan te maken kregen met ondervraging, arrestatie en strafrechtelijke vervolging. Deze vreemdelingen waren lid van oppositiepartijen of hadden deelgenomen aan protestacties tegen de Azerbeidzjaanse autoriteiten in Duitsland. De arrestaties hielden volgens de Azerbeidzjaanse autoriteiten voornamelijk verband met drugscriminaliteit. Dezerzijds kon niet vastgesteld worden of dit ook daadwerkelijk klopt.

Er zijn geen signalen dat vreemdelingen die uit Nederland gedwongen zijn uitgezet in Azerbeidzjan te maken kregen met vervolging. Deze informatie geeft geen aanleiding om het beleid omtrent terugkeer aan te passen.

4.4 Uitvoering
4.4.1 IND
In 2023 zijn in totaal circa 130 asielaanvragen ingediend, waarvan circa 10 herhaalde aanvragen. In 2024 (januari tot en met augustus) zijn in totaal circa 120 aanvragen ingediend, waarvan circa 20 herhaalde aanvragen.

4.4.2 DTenV
In 2023 zijn er vanuit de caseload DTenV circa 70 vreemdelingen met een Azerbeidzjaanse nationaliteit aantoonbaar vertrokken.
Circa 10 gedwongen (waarvan circa 10 Dublin) en circa 60 zelfstandig (waarvan circa <5 Dublin en circa 60 naar Azerbeidzjan).

In 2024 (januari tot en met april) zijn er vanuit de caseload DTenV circa 30 vreemdelingen met de Azerbeidzjaanse nationaliteit aantoonbaar vertrokken (waarvan circa <5 Dublin en circa 20 naar Azerbeidzjan). Deze vreemdelingen zijn zelfstandig vertrokken. Er vond geen gedwongen vertrek plaats van vreemdelingen met een Azerbeidzjaanse nationaliteit in 2024 (van januari tot en met april).

4.5. Landgebonden asielbeleid andere EU-lidstaten
In augustus 2024 zijn de resultaten van een EUAA query, met als onderwerp landgebonden asielbeleid Azerbeidzjan (bijlage 3), verschenen. Nederland heeft

het initiatief genomen tot het uitzetten van deze query. Dertien landen hebben gereageerd.

De belangrijkste uitkomsten van de query luiden:

- In 2022-2023 zijn in totaal circa 6.340 asielaanvragen gedaan door vreemdelingen met een Azerbeidzjaanse nationaliteit in EU+ landen.
- In 2022-2023 was het algemene inwilligingspercentage in de EU+ landen ongeveer 13,9%.
- Een drietal EU-lidstaten hebben specifieke groepen geïdentificeerd waar specifiek beleid ten aanzien van bepaalde groepen.
- Eén EU-lidstaat hanteert groepenbeleid ten aanzien van politieke opponenten en critici van het regime en ten aanzien van personen die de dienstplicht ontduiken.
- Eén EU-lidstaat hanteert groepenbeleid ten aanzien van acht groepen. Politieke tegenstanders van het regime, journalisten, LHBTIQ+ personen, personen die problemen ondervinden vanwege de dienstplicht, personen die behoren tot etnische en religieuze minderheden en personen die slachtoffer zijn van het Azeri-Armeense conflict in de jaren 90.
- Eén EU-lidstaat hanteert groepenbeleid ten aanzien van vier groepen. Personen die vanwege hun politieke mening vervolgd worden, leden van bepaalde sociale groepen zoals vrouwen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld of LHBTIQ+ personen, personen die problemen ondervinden vanwege de dienstplicht en personen die met een Armeense etniciteit.

4.6. Afstemming

- Deze nota en bijbehorende brief zijn afgestemd tussen DMB (AO&T en JAZ), DTenV en IND (SUA en JZ).

4.7. Bijlagen

Kamerbrief

1. Algemeen ambtsbericht (AAB) Azerbeidzjan;
2. Terms of Reference AAB;
3. EUAA query

De bijlagen genoemd onder 1 en 2 zijn reeds gepubliceerd en reeds openbaar.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

- De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.
- Bijlage 3.